

A zalai akácok átalakítása *

A zalai homokos-anyag, agyagos-homok és kötött agyag talajokon az akác által elfoglalt terület jelenleg az összes erdőterületnek mintegy 15%-a. Az akácnak ilyen számottevő területi aránya évtizedek óta tartó térhódítás eredménye. 40 esztendővel ezelőtt az akác területe a mainak csupán 55%-a volt. Felvetődik a kérdés, hogyan ment végbe az akác ilyen térhódítása és miért hódít még ma is újabb és újabb területeket. Jelentheti ez a folyamat egy évszázadokig tartó természetes fafajcsere kezdetét, de lehet a gerdálkodással együttjáró beavatkozás következménye.

Nézetem szerint Zalában az ember gerdálkodása biztosította az akác terjeszkedésének feltételeit. Ebből következethető, hogy emberi beavatkozással történhet meg az akácok más állományokká való átalakítása is. Az akác térfoglalásának három módját figyelhetjük meg: 1. A tarvágásos véghasználati területeknek egy-két év alatt történő teljes sűrűségű elárasztása akáccal. 2. A véghasználatra, vagy előhasználatra besorolt faállományok, különösen a világosságot kívánó fajok aláteljesítése akáccal. Említésre méltó az akácnak a kocsányostölgy és az erdeifenyőállományok alá való behúzó-dása. 3. Mesterséges erdőfelújításokban, valamint fokozatos felújító vágásmóddal kezelt erdők természetes újulataiban az akác szálszerű vagy csoportos behatárolása.

A kezelő személyzet elsőrendű feladata, hogy az aránylag jómínőségű termőhelyeken elsősorban a régi, honos fajokokat tenyessze.

Nem engedhető meg, hogy a tölgyesek, bükkösök, erdei- és feketefenyvesek helyét a nem mindig jól fejlődő akác foglalja el. Ezért kezdtük meg erdeinkben az akác térhódításának megszüntetését.

Első teendőnk ennél a munkánál a további terjeszkedés meggátolása. Ezt követi a folyamatban lévő terjeszkedés felszámolása a fiatalosokban lévő akác-törzseknek, csoportoknak a tisztítás során történő eltávolítása útján. Végül pedig a már megtelepült akácok más lomb- és fenyőerdővé való átalakítására kerül sor.

Mindhárom feladat súlyos munkát ró a kezelőkre. A lelkesedés azonban, amely áthatja az erdőgazdaság minden dolgozóját, lehetővé teszi, hogy ilyen nehéz fel-

adat egy-két évtized alatt megoldást nyerjen.

Az akác további térfoglalásának meggátolását, illetőleg a meglévő akácok átalakítását az eddigi térhódítás módjától függően az alábbiak szerint végezhetjük:

1. Az évi vágásterületek felújítása során új fajokot alkalmazunk az akácok helyére. Homokon, kötött agyagon erdei- és feketefenyőt, a paradus völgyekben, az észak-északkeleti és északnyugati kitettségu termőhelyeken lúcfenyőt, agyagos homokon pedig tölgyet ültetünk. Nem létesítünk elegenden faállományokat, hanem a megfelelő kísérő fák: kislevelűhársat, ezüsthársat, szelidgesztenyét, koraijuhárt, hegyjuhárt, bükköt és gyertyánt elegyítünk az erdősítés első kivitele során a fő fajok közé.

A talajelőkészítést 0,6 méteres pásztákon, 0,3 m mélységig való kapálással, az erdősítést kétéves csemetekkel végezzük.

Mezőgazdasági köztesművelés alkalmazása esetén a talajelőkészítést, erdősítést és a csemeteápolás munkálatait a köztes művelővel végeztetjük el.

Az erdősítést az első kivitel alkalmával 80%-ban főfajokból, 20%-ban pedig töltelékfából létesítjük.

A pótlások alkalmával elsősorban az árnyéktűrő töltelékfákat alkalmazzuk, hogy a leendő második koronaszint részére szükséges törzsekről gondoskodás történjen. A bükknek a második koronaszint képzése céljából való beleegyítésére vagy állományok alól szedett csemeték használatunk félárnyékos csemetékertekben való iskolázás után, vagy félárnyékos csemetékertbe vetett bükkmagból nevelünk csemetékerteket. Az erdősítések ápolása folyamán feltörő akác-sarjakat a tenyésztési időszak alatt kapával, kaszával, vagy tisztító ollóval 2—4-szer levágjuk. Az utolsó ápolást ősz elejére hagyjuk, hogy az újból kisarjadzó akác-hajtás a tél folyamán elfagyjon. Ahol fahasználati szempontból is keresztülvihető a gyűrűzés, ott gyűrűzéssel egybekötött akácritkítással telepítjük alá az állományt a termőhelynek megfelelő fajjal. Az aláteljesített és fejlődő csemeték fény- és hőszükségletének biztosítása céljából az öreg akácokból fokozatosan annyi törzset távolítottunk el, amennyi szükséges. Az erdősítések ápolásakor a tenyésztési időszak alatt a szükségnek megfelelően többször is eltávolítottuk az akác-sarjakat.

2. Véghasználatra vagy előhasználatra besorolt faállományok alá települt akác eltávolítását, ahol erre a lehetőség meg-

* Megvitatás és hozzászólás céljából közöljük!
Szerkesztő Bizottság.

van, kivágásával vagy gyűrűzésével végezzük. Az ilyen munkálatokat a fahasználati műveletek megkezdése előtt legalább 5—10 évvel meg kell kezdeni, hogy mire a fokozatos felújító vágás alatt álló öreg faállomány sűrűsége 0,4—0,5-re csökken, vagy tarvágásban a tarolás megtörténik, elpusztuljanak a földben az akácgyökerek.

3. Mesterséges és természetes újulatokban, fiatalosokban az akác behatolását az akácok kivágásával oldjuk meg. A kivágás után a meglévő tenyészteni kívánt fafajok az újból sarjadzó akácokat lassan elfojtják. Csoportos akácbehatolás esetén a gyűrűzés, illetve kéreghántás jobb eredményt ad, mint az akác kivágása.

Az akácmentes erdőrészek megvédé-

se céljából az erdőrészet közelében lévő öreg akác törzseket is el kell távolítanunk, hogy megakadályozzuk az újabb maghullást.

Az erdősítések ápolása lehetőséget ad arra, hogy a csemetek fejlődését gátló akác-sarjakat eltávolíthassa a kezelő. Ez alatt a gyorsan növekvő fenyők olyan magasságot érnek el, hogy a feltörő sarjak már nem tudják gátolni a fenyők fejlődését, sőt alájuk szorulva lassan elpusztulnak.

Az akácok területek visszahódítása a zalai fenyőfelfutási terv teljesítését segíti elő annál is inkább, mert a visszahódítandó területek a fenyő tenyésztésére kiválóan alkalmasak.

Haszák Aladár

Állományápolások a gyertyán megfelelő elegyarányának kialakítására

A gyertyán nagyarányú térfoglalása tapasztalható olykor azokon a területeken, amelyeket azelőtt nemesebb fafajokból álló faállomány borított. Természetes következménye ez a gyertyán szívósságának, könnyű településének mindazon helyeken, ahol az idejében való beavatkozást, a tisztítási munkák elvégzését elmulasztották. Nagymértékű elhatalmasodásának oka tehát elsősorban a helytelen gazdálkodás. Felismerve ezt, nem szabad abba a hibába esnünk, hogy jelszóként mondjuk ki a gyertyán teljes visszaszorítását. Arra a maga helyén nagy szükségünk van. Amennyire nem kívánatos jelenléte a bükk termőhelyén, éppoly fontos hivatást tölt be egyéb erdőterületeinken a talaj beárnnyalásával, üdén tartásával és az ágtisztulás elősegítésével.

Az erdőművelés feladata, hogy elterjedését a szükséges mértékre korlátozza és jó tulajdonságait felhasználja a fa-tömegtermelés lehető legnagyobb fokra való emelésének elősegítésére.

A gyertyán elegyarányának kialakítása már a felújító vágások megindításával kell, hogy megkezdődjék. El kell kerülnünk, hogy bő és gyakori magtermésével olyan előnyt biztosítson magának, amit a tarvágás után kiküszöbölni egyáltalán nem, vagy csak nagy költséggel lehet. Ezért már az első belevágás alkalmával el kell távolítani azokat a kimagasló egyedeket, amelyeknél a megbontás következtében a magtermés legkorábban várható. A csoportosan

megtelepedett újulatból a gyertyán esős őszi vagy tavaszi időjárás esetén, legalább is azokról a részekről, ahol a tölgy- és bükk-újulat fejlődését akadályozza, aránylag kevés költséggel kigyomlálható.

Az elgyertyánosodás elleni harc döntő szakasza a tarvágás után következő első évtized. Ekkor dől el, sikerül-e a gyertyánt a nemesebb fafajok érdekében a kívánatos elegyarányra visszazorítani.

Mecseki viszonyaink között az ilyen területeken alkalmazott eljárásunk első teendője a feltörő sarjak leverése volt. Ezt követte a gyertyán következetes visszazorítása. Itt kétféle módszert alkalmaztunk. Egyik mód a gyertyán és a nem kívánatos fafajok töből való eltávolítása. Egyes területeken szívesen vállalkozott a lakosság erre a munkára a kikerülő anyag fejében, így szerezte be rőzseanyag-szükségletét. (Ma erre vállalkozó nincsen.) Előnye a munka olcsó kivitele, a „kefesűrű” újulat megítrkítása. Kitűnő szerszám erre a Göhler-olló. A második mód a „tördeléssel”, „nyakalással” való felszabadítás. Olcsó és célravezető munka, k. holdanként 12—15 nappal megoldható. Hátrányának tudható be, hogy a túlsűrű állapotot nem szünteti meg. Előnye, hogy a tördelés következtében csaknem áthatolhatatlan sűrűség a vadkárosítás ellen jó védelmet nyújt.

Ezeket a munkálatokat a tavaszi erdősítések befejezése után május—június hónapban végeztük, amidőn a lombzat